

VELIUONOS MIESTELIO BENDRASIS PLANAS

KONCEPCIJA

BENDROJO PLANAVIMO ORGANIZATORIUS

**JURBARKO RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS**

BENDROJO PLANO RENGĖJAS

**KAUNO SJ „KAUNO PLANAS“
DIREKTORIUS GEDIMINAS ŠINKŪNAS**

KAUNAS, 2015

VELIUONOS MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGĖJAI:

PROJEKTO VADOVAS:

PV (A 1761) DONATAS DUOBA

RENGĖJAI:

ARCH. (A 1563) RŪTA SIPAVIČIENĖ

PDV (32200) EDITA ŠALNĖ

NKPS NR. (1498) NIJOLĖ STEPONAITYTĖ

PDV (17744) ZITA NORMANTIENĖ

PDV ELENA KANCLERYTĖ

PDV (22132) AIVARAS BRAGA

ARCH. TAUTVYDAS RIMAS

ARCH. (A 1920) JURGITA EIVAITĖ

ARCH. (A 1707) MARIUS IVAŠKEVIČIUS

TURINYS

TEKSTINĖ DALIS

1. ĮVADAS	4
2. BENDROJO PLANO TIKSLAI	6
3. BENDROJO PLANO KONCEPCIJĄ ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI	7
3.1. IŠORINIAI VEIKSNIAI.....	7
3.2. VIDINIAI VEIKSNIAI.....	11
3.3. PROBLEMINIAI AREALAI.....	12
3.4. APLINKOS KOKYBĖ IR GAMTINIS KARKASAS.....	12
3.5. DEMOGRAFINĖ STRUKTŪRA.....	13
3.6. SOCIALINĖ INFRASTRUKTŪRA.....	13
3.7. BŪSTAS IR VIEŠOJI INFRASTRUKTŪRA.....	14
3.8. EKONOMINĖ APLINKA.....	15
3.9. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA.....	15
3.10. SUSISIEKIMO SISTEMA.....	17
4. VELIUONOS MIESTELIO PLĖTROS KONCEPCIJA	18
5. SIŪLOMOS VELIUONOS MIESTELIO BENDROJO PLANO KONCEPCINĖS ALTERNATYVOS	24
5.1. ALTERNATYVA „A“.....	24
5.2. ALTERNATYVA „B“.....	25
IŠVADOS	27

GRAFINĖ DALIS:

ALTERNATYVA „B“

1. Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai M 1:5000
2. Erdvinės struktūros vystymas M 1:5000

1.

IVADAS

Veliuonos miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis:

- 2014 m. balandžio 24 d. Jurbarko rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-120 „Dėl Veliuonos miestelio bendrojo plano rengimo ir planavimo tikslų nustatymo“;
- 2015 m. sausio 29 d. paslaugų viešojo pirkimo – pardavimo sutartimi Nr. G1-21/15020;
- Kompleksinio teritorijų planavimo rengimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. D1-8;
- Lietuvos Respublikos bendrojo planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. spalio 12 d. Nr. X-851 (Žin., 2006, Nr. 111-4198);
- Tauragės apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) planu, patvirtintu LR Vyriausybės 2010 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 1069;
- Jurbarko rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu (patvirtintas Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 27 d. Nr. T2-81);
- kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, ministerijų įsakymais ir kitais teisės aktais bei teritorijų planavimo dokumentais, darančiais įtaką bendrųjų planų sprendiniams.

Planuojama teritorija yra apie 225,05 ha, kurią sudaro Veliuonos miestelis. Esamoji būklė - koncepcijos etapo išeities duomenys - buvo rengiama pagal esamus duomenis miestelio administracinėse ribose. Veliuonos miestelio bendrojo plano koncepcinis modelis įpinamas į bendrą seniūnijos, rajono, respublikos teritorijos kontekstą, siekiant užtikrinti darnią miestelio plėtrą visuose lygmenyse.

Pav. 1. Veliuonos miestelio esamos administracinės ribos

Koncepcijos rengimo stadijoje parengiama miestelio teritorijos bei erdvinės struktūros vystymo principai, nurodomos vidinės ir išorinės plėtros kryptys, nurodomas preliminarus funkcinis zonavimas, nustatomos miestelio įtakos zonoje esančių teritorijų tolesnio vystymo ar naudojimo perspektyvos. Taip pat nurodomi esami ar galimi aplinkosauginiai, paminklosauginiai, vizualiniai ir kiti teritorijų naudojimo apribojimai.

Kartu parengiamas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas ir atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas pagal *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą* (Žin., 2004, Nr. 130-4650). Kaip to reikalauja *Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai* (Žin., 1996, Nr. 90-2099; 2004, Nr. 112-4189), planavimo organizatorius (Jurbarko rajono savivaldybės administracijos direktorius) dėl koncepcijos rengimo stadijoje parengtų sprendinių ir vertinimo ataskaitos konsultuojasi su visuomene.

Miestų ir miestelių teritorijų vystymo erdvinės raidos koncepcija rengiama 20 metų laikotarpiui ir patvirtinama savivaldybės taryboje.

2. BENDROJO PLANO TIKSLAI

Veliuonos miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis 2014 m. balandžio 24 d. Jurbarko rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T2-120 „Dėl Veliuonos miestelio bendrojo plano rengimo ir planavimo tikslų nustatymo“. Šiuo sprendimu numatyti tokie rengiamo bendrojo plano tikslai:

1. Nustatyti Veliuonos miestelio ir jo urbanistinio centro socialinės infrastruktūros sistemos vystymosi reikalavimus, detalizuojant Jurbarko rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano, Kultūros paveldo bei Panemunių regioninio parko tvarkymo plano privalomuosius reikalavimus;
2. Parengti teritorijos vystymo koncepciją;
3. Patikslinti Jurbarko rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatytą urbanizuoti ir urbanizuojamų teritorijų vystymosi poreikius;
4. Detalizuoti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
5. Patikslinti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo bei formavimo kryptis;
6. Detalizuoti Veliuonos miestelio kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
7. Numatyti turistinių trasų, rekreacinių zonų išdėstymą;
8. Numatyti ypatingų inžinerinių statinių išdėstymą;
9. Numatyti tylių zonų išdėstymą;
10. Įvertinti numatomus transporto priemonių, dviračių bei pėsčiųjų eismo srautus, atlikus planuojamą eismo organizavimo įvertinimą eismo saugos požiūriu;
11. Įvertinti objektus, kuriems turi būti nustatytos ar jau yra nustatytos sanitarinės apsaugos zonos;
12. Nustatyti kultūros paveldo objektų teritorijų ir jų apsaugos zonų apsaugos reglamentus;
13. Atlikti strateginį pasekmių poveikio aplinkai vertinimą;
14. Tobulinti ir vystyti istoriškai susiklosčiusią urbanistinę struktūrą, architektūrinę erdvinę kompoziciją;
15. Nurodyti teritorijos melioruotus ir numatomus melioruoti plotus;
16. Nustatyti 15 metų planuojamą laikotarpį.

Veliuonos miestelio bendrasis planas skiriamas:

Rajono savivaldybei – priskirtosioms funkcijoms vykdyti, savivaldybės socialinei, susisiekimo, inžinerinei infrastruktūrai, gyvenamosios statybos plėtrai ir įvairios ūkinės veiklos teritorijoms planuoti, saugomų teritorijų naudojimui ir priežiūrai apibrėžti.

Investuotojams – planai nurodys miestelių teritorijų tinkamumą ir patrauklumą įvairioms veiklos sritims vystyti.

Bendruomenei – planai padės suvokti miestelių plėtros perspektyvą, daryti įtaką urbanistinei plėtrai, dalyvauti planavimo procese.

Planuotojams – leis kryptingai rengti žemesnio lygmens detaliuosius ir specialiuosius planavimo dokumentus, išvengti jų tarpusavio prieštaravimų.

3.

BENDROJO PLANO KONCEPCIJĄ ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI

Veliuonos miestelio Bendrojo plano koncepcijos rengimo metu atsižvelgiama į veiksnus, kurie turi esminę įtaką konceptualių sprendinių priėmimui. Miestelio vystymo kryptys ir galimybės formuojamos įvertinus esamos būklės etapo išvadas, atspindinčias esamą miestelio geografinę padėtį, ekonominę, demografinę situaciją, turimus gamtinius, socialinius, kultūrinius išteklius.

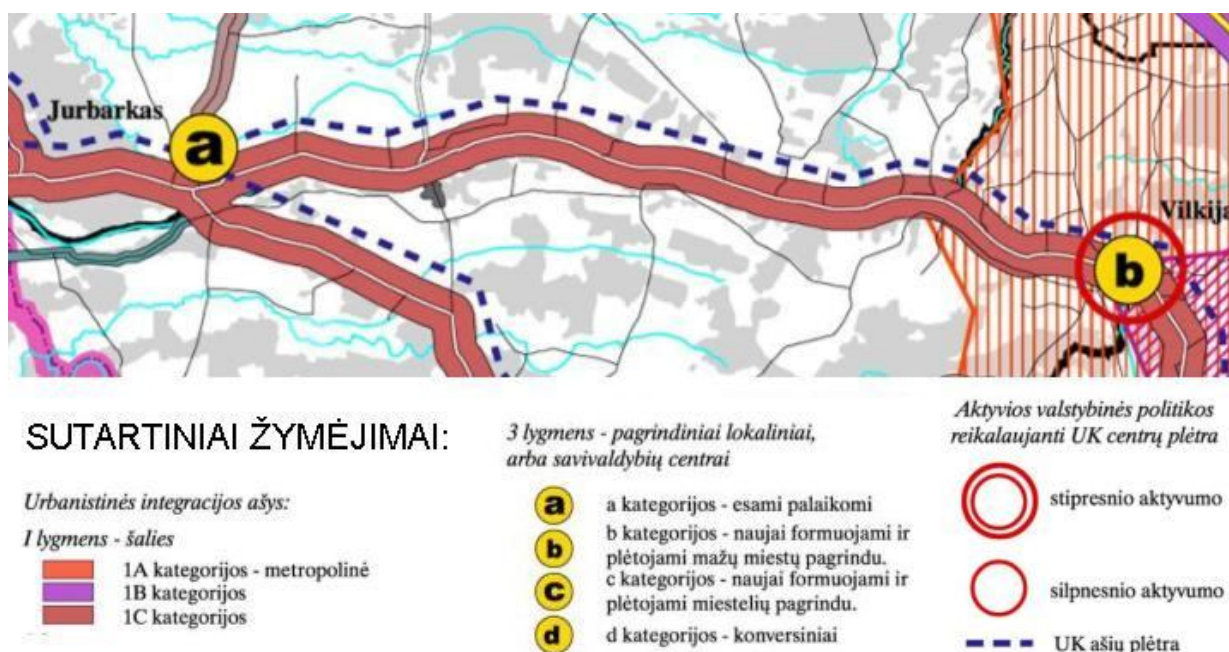
3.1. IŠORINIAI VEIKSNIAI

- *Aukštesniojo lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai.*

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas.

Lietuvos Respublikos bendrajame plane Veliuonos miestelis atskirai neišskirtas, tačiau miestelis, turtingas savo archeologiniu, architektūriniu ir urbanistiniu paveldu, šalies funkcinėje kraštotvarkinėje kultūros paveldo struktūroje patenka į svarbų nacionalinės reikšmės Panemunių arealą ir yra viename iš penkių istorijos paveldo dominavimo – Panemunių - regione. Respublikos urbanistinio karkaso sistemoje Veliuona patenka į 1C kategorijos urbanistinės integracijos ašį tarp dviejų 1 lygmens metropolinių centrų - Kauno ir Klaipėdos.

Pagal arealų patrauklumo kategorijas pietinė Jurbarko rajono teritorijos dalis priskiriama labai didelio potencialo Kauno – Jurbarko rekreaciniam arealui.

Pav. 2. Veliuonos miestelio ir aplinkinės teritorijos LR teritorijos bendrojo plano apibrėžtame urbanistiniame kontekste.

Tauragės apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas.

Tauragės apskrities teritorijos bendrajame plane išskiriamos urbanistinio – ūkinio vystymo ašys, kuriose būtinas ypatingas dėmesys bendrajai ekologinei regiono pusiausvyrai palaikyti. Veliuona priklauso vienai tokių ašių, įvardijamai kaip Panemunių urbanizuotos juostos ir Nemuno žemupio migracinio koridoriaus perdanga Seredžiaus – Jurbarko ruože.

Pagal teritorijos naudojimo funkcinį prioritetą šis planas Raudonės - Veliuonos funkcinį prioritetų porajonyje numato prioritetą teikti **KRu** (konservacinis, intensyvus rekreacinis, dispersiškos urbanizacijos prioritetas).

Pav. 3. Ištrauka iš Tauragės apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano (brėžinys „Urbanistinė sistema“)

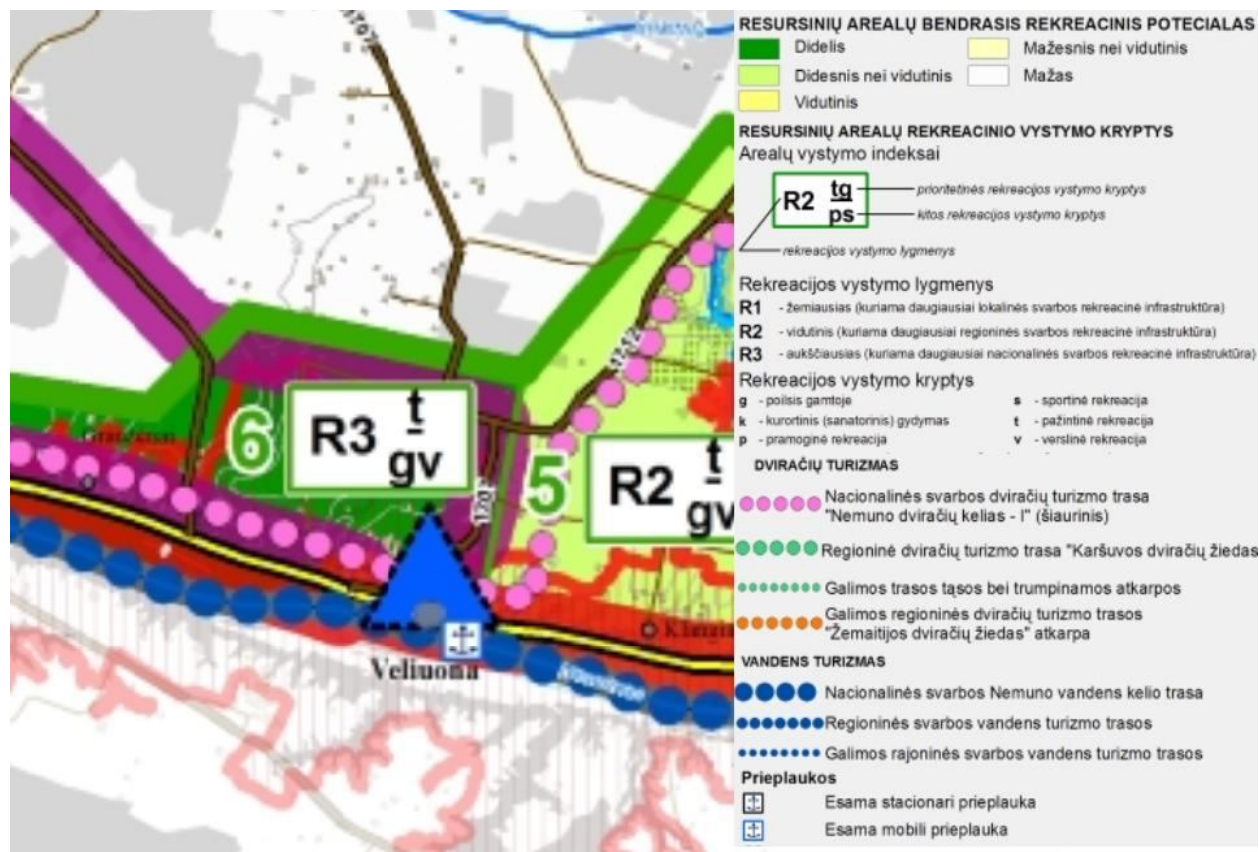
Turizmo – rekreacijos srityje Tauragės apskrities bendrojo plano sprendiniai siūlo Veliuonos miestelio urbanistinį paveldą išsaugoti miestelio istoriniame centre esančius objektus pritaikant visuomeniniai paskirčiai ir turizmo infrastruktūrai. Sprendiniuose teigiama, jog vaizdingame kultūriniame kraštovaizdyje esantys objektai (Veliuonos dvaro kompleksas, kt. objektai) labiausiai tinkami turizmo infrastruktūros plėtrai. Šiam tikslui pasiekti, siūloma:

Urbanistiniam miestelio paveldui - parengti specialiuosius planus, kt. trūkstantis veiklos šiose teritorijose reglamentavimo dokumentus ir jais vadovautis, pritaikant viešam pažinimui ir naudojimui, išsaugant visas miestelio centrui būdingas funkcijas;

Archeologiniam paveldui – pritaikyti kultūriniam, pažintiniam turizmui. Atlikti objektų, tinkamų lankymui ar moksliniam tyrinėjimui, atranką. Objektams parengti trūkstantis veiklos šiose teritorijose reglamentavimo dokumentus. Nustatyti apsaugos zonas ir tvarkymo režimus. Eksponuotiniams lankyliniams objektams parengti tvarkymo projektus. Tinkamai atskleisti piliakalnių, kaip reikšmingas kraštovaizdžio dominantes ar formantes: atidengti piliakalnių, sudaryti sąlygas apžiūrai.

Statiniams (išskyrus bažnyčią) – pritaikyti kultūriniam, pažintiniam turizmui, restauruojant ar rekonstruojant įvertinti architektūros paveldo regioninius ypatumus.

Statinių kompleksams – dvarą siekti pritaikyti viešam pažinimui ir naudojimui, visuomeniniai paskirčiai, turizmo infrastruktūrai, rekreacijai. Parengti tvarkymo planą, įvertinant regioninį savitumą, išryškinant objekto reikšmę ir išskirtines savybes. Siūloma panaudoti kultūriniam, pažintiniam turizmui arba kilnojamosioms kultūros paveldo vertybėms saugoti ir/ar eksponuoti, parengiant tvarkymo planus.

Pav. 4. Ištrauka iš Tauragės apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano (brėžinys „Rekreacinių teritorijų sistema“)

Jurbarko rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas.

Jurbarko rajono savivaldybės bendrasis planas Jurbarko rajono gyvenamųjų vietovių sistemoje išskiria atraminį gyvenamųjų vietovių tinklą, kuriame Veluona įvardijama kaip esamas palaikomas seniūnijos centras. Joje nenumatoma teritorinė plėtra. Miestelį siūloma plėtoti jį renovuojant, palaikant bendrą susiformavusį užstatymo pobūdį ir urbanistinę struktūrą.

Bendrajame plane pagal gamtinės aplinkos rekreacinių išteklių turtingumą Veluona charakterizuojama kaip labai didelį rekreacinį potencialą turintis miestelis: išskirtinio vaizdingumo vietovė, turinti didelį rekreacijai tinkamų gamtinių teritorijų kiekį, turtingą kultūrinę aplinką, vidutinį rekreacinės aplinkos sveikumą, mažą rekreacinės aplinkos ekologinį atsparumą. Prioritetą siūloma teikti poilsiui gamtoje ir pažintiniam turizmui.

*Pav. 5. Jurbarko rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano ištrauka
(brėžinys – Žemės naudojimo, tvarkymo ir apsaugos reglamentai)*

• **Plėtrą įtakojantys susisiekimo sistemos elementai.**

Kelias 141 užtikrina Veluonos miestelio susisiekimą su rajono centru Jurbarku, taip pat susisiekimą su artimiausiais kitais miestais - Vilkija (už 20 km) ir Kaunu (už 50 km). Tačiau miestelio prisijungimas prie bendro Lietuvos magistralinių kelių tinklo yra kompliktuotas. Artimiausias magistralinis kelias yra už 21 km į šiaurės rytus esantis A1 Vilnius – Kaunas – Klaipėda, tačiau trumpiausiu keliu pasiekti jį galima tik rajoninės reikšmės keliais 1707 Veluona–Tamošiai–Griciai, 1712 Žibintai–Girdžiai–Armeniškiai ir 1709 Seredžius–Juodaičiai–Mituva–Keryvai. Tokios kelionės ilgis- apie 31 km.

• **Miestelio gamtinė aplinka.**

Veluona ir jos apylinkės priskiriama giliai slėniuotam sąnašaujamos upės kraštovaizdžiui. Šis kraštovaizdis susideda iš akumuliacinių-erozinių salpinių terasų, erozinių fluvio-glacialinių miškingų ir agrarinių – urbanizuotų terasų, erozinių slėnio šlaitų bei Nemuno vagos su įvairaus amžiaus ir stabilumo salomis, pusiasaliais bei pavagio pylimais.

Veluonos miestelis patenka į Panemunių regioninio parko teritoriją. Panemunių regioninis parkas įsteigtas siekiant išsaugoti Nemuno žemupio kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti. Regioninio parko paskirtis yra išsaugoti vertingą Nemuno žemupio slėnio kraštovaizdį su šlaitų eroziniais kompleksais, gilius mažųjų upelių žemupius, Užnykio mišką bei Nemuno šlaitų augalijos bendrijas; išsaugoti kultūrinio požiūriu ypač vertingus stambiausios Lietuvoje kryžiuočių karų

laikotarpio XIII-XV a. Nemuno gynybinės linijos fragmentus – Nemuno slėnio šlaitus su piliakalniais, piliavietėmis, unikalėmis pilimis, pilkapiais, taip pat pirmųjų žmonių gyvenviečių liekanas, urbanistinius Veliuonos ir Seredžiaus kompleksus, dvarų ansamblius su parkais.

Lietuvos saugomų teritorijų sistemą papildžius Europos Bendrijos svarbos saugomomis teritorijomis, susidedančiomis iš buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų sąrašus, šalia Veliuonos yra išskirtos trys Natura 2000 tinklo teritorijos, atitinkančios gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų (BAST) atrankos kriterijus ir viena teritorija, atitinkanti paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) kriterijus.

3.2. VIDINIAI VEIKSNIAI

- ***Veliuonos urbanistinė struktūra***

Veliuona istoriškai paveldėjo linijinę urbanistinę struktūrą. Miestelis įsikūręs abejose Nemuno šlaito terasose, palei tris lygiagrečias pagrindinės urbanistinės kompozicijos ašis – Gedimino, Vytauto bei Dariaus ir Girėno gatves. Centrinėje Veliuonos dalyje užstatymas daugiafunkcinis – čia išsidėstę pagrindiniai visuomeniniai, administraciniai, komerciniai objektai. Išskyrus centrinę miestelio dalį, be keleto infrastruktūros ir pramonės objektų, Veliuonoje vyrauja monofunkcinis gyvenamasis užstatymas.

Veliuonoje, po keleto miestelį nusiaubusių gaisrų, dominuoja XX a. antrosios pusės standartinės architektūros mediniai gyvenamieji pastatai. Veliuona turi išlikusių prieškarinių pastatų, ryškiausi jos miestovaizdžio istoriniai formantai - apstatytos viršutinės ir apatinės Nemuno slėnio terasos, du piliakalniai ir Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčia. Gyvenamosios struktūros morfologinė sandara smulki, beveik 100 % ją sudaro individualūs mažaukščiai gyvenamieji namai, yra vienas šiuo metu gyvenamas sovietmečiu statytas standartinis blokinis dviejų aukštų daugiabutis namas.

Miestelio panoramoje dominuoja piliakalniai ir bažnyčia. Istoriniame centre ir link aikštės einančių gatvių perspektyvose dominuoja bažnyčios pastatas, tai svarbiausi Veliuonos savitumai. Piliakalnių kalvos ir bažnyčios bokštas matomas gana toli už miestelio ribų.

Atskirai paminėtina rytinė miestelio dalis viršutinėje terasoje, nuo bendro Veliuonos urbanistinio audinio atskirtas Skruzdaubio upelio slėnio, bei įrėmintas tarp pastarojo ir Eimučio Daubos upelio šlaitų. Čia tiek funkcinis, tiek erdvinis užstatymo pobūdis artimas kaimiškajam – greta netaisyklingo gatvių tinklo išsidėstę siauros pailgo plano didelio ploto sodybos, kuriose didesnę naudmenų dalį sudaro žemės ūkiui naudojami plotai. Esama šios miestelio dalies infrastruktūra minimali – gyventojai aprūpinti tik elektra, vietinės gatvės dengtos žvyro danga, be apšvietimo.

- ***Miestelio kultūros paveldas***

Gausus Veliuonos kultūrinis palikimas koncentruojasi istoriniame miestelio centre. Čia dominuoja archeologinis, architektūrinis ir urbanistinis paveldas.

Veliuonos miestelis yra viena originaliausių urbanistikos paveldo vietovių Lietuvoje, kurios urbanistinę struktūrą lėmė piliakalnių kompleksas, unikalios gamtos sąlygos. Miestelyje išliko iki XX a., tarpukario laikotarpio pastatų, kurie formuoja istorines gatvių erdves, nuo jų didele dalimi priklauso šios miesto dalies architektūrinis vaizdas.

Išliko unikalių objektų - DLK Vytauto paminklas, obeliskas – kunigaikščio Gedimino atminčiai, vienas geriausiai Lietuvoje išlikęs medinių dvaro rūmų pastatas.

- **Želdynų sistema**

Veliuonoje yra keletas stambių atskirųjų želdynų (gausiai apžėlę Veršupio, Skruzdaubio, kt. upelių slėniai), keletas nedidelio ploto atskirųjų želdynų vienas greta kito, daug priklausomųjų želdynų gyvenamosiose, visuomeninės paskirties ar inžinerinės infrastruktūros teritorijose. Atskiri žaliųjų plotų sistemos fragmentai neturi suformuotų tarpusavio ryšių, tačiau gausi gamtinių elementų visuma, sudaro Veliuonos, kaip žalio ir gyvenimui patrauklaus miestelio, įvaizdį. Atskirųjų želdynų plotas, tenkantis vienam gyventojui, yra didelis - apie 7.2 a, tačiau šių želdynų pritaikymas poilsiui ir kitoms reikmėms yra minimalus ir nepatenkinamas. Būtina želdynų kokybinė plėtra, paversianti juos estetiškai patraukliomis, pasivaikščiojimui, sportui ir kitai rekreacinei veiklai patogiomis ir saugiomis teritorijomis.

- **Susisiekimo sistema**

Miestelio transportiniai ryšiai realizuojami išskirtinai automobilių keliais.

Veliuonos miestas įsikūręs prie krašto reikšmės kelio Nr. 141 Kaunas–Jurbarkas–Šilutė–Klaipėda, kuris užtikrina miestelio prisijungimą prie magistralinių kelių tinklo ir, tuo požiūriu, yra svarbiausias užmiesčio keliais miestelio pasiekiamumui užtikrinti. Miestelio ribose kelias sutampa su Gedimino ir Nemuno gatvėmis. Kiti keliai miestelio prieigose yra rajoninės ir vietinės reikšmės.

Ties Veliuona tekanti Nemuno upė priklauso vidaus vandenų keliui Nr. 4 Jurbarkas – Kauno Krovinių prieplauka. Veliuonoje veikia mobili prieplauka, skirta rekreacijai ir turizmui.

3.3. PROBLEMINIAI AREALAI

Vidinėje miestelio struktūroje yra keletas probleminių arealų, trukdančių darniam miestelio vystymuisi:

- Intensyvaus eismo Gedimino gatvė atskiria miestelį nuo Nemuno upės. Trūksta pėsčiųjų ryšių, jungiančių abi gatvės puses, standartinio tipo apsauginiai kelio atitvarai neigiamai veikia istoriškai reikšmigo miestelio vaizdą.
- Trūksta saugių asfaltuotų transporto jungčių tarp viršutinės ir žemutinės Veliuonos miestelio dalių rytinėje ir vakarinėje miestelio pusėse.
- Vieno ryškiausių Veliuonos kultūros paveldo objektų - Veliuonos dvaro ir jam priklausančio parko bei aplinkinių teritorijų perspektyvos neaiškios dėl privataus savininko neapibrėžtų ketinimų dvaro ir jo priklausinių atžvilgiu. Tai ne tik trukdo įtraukti dvarą į turizmo infrastruktūros sistemą, bet ir gresia fiziniu pastatų

3.4. APLINKOS KOKYBĖ IR GAMTINIS KARKASAS

Oro kokybės stebėseną (monitoringą) Veliuonos miestelyje nėra atliekama, todėl nėra patikimų duomenų apie teršalų emisijas į atmosferą. Miestelio aplinkos oro kokybei didžiausią įtaką daro transportas bei namų ūkis. Iš privačių gyvenamųjų namų kaminų išmetama

nemažai teršalų, kurių padaugėja šaltuoju metų laiku, kai smarkiai kūrenamos krosnys, o meteorologinės sąlygos nėra palankios jiems išsisklaidyti.

Autotransporto sąlygojamos taršos apimtys priklauso nuo automobilių skaičiaus, eismo intensyvumo, suvartotų degalų kiekio, jų rūšies ir kokybės, transporto priemonių techninės būklės ir kt. Daroma išvada, jog didžiausios autotransporto sukeltos taršos apimtys yra apibus krašto kelio Nr. 141.

Pagrindiniai *vandens* teršėjai yra pramonės įmonės, žemės ir namų ūkis. Tačiau Veliuonos miestelio teritorijoje nėra stambesnių pramonės ar energetikos objektų, todėl didesnio neigiamo poveikio nedaroma. Dalis Veliuonos miestelio gyventojų neturi kanalizacijos sistemos. Veliuonos miestelio teritorijoje paviršinio vandens monitoringas neatliekamas.

Dirvožemio kokybės tyrimai Veliuonos miestelyje neatliekami, todėl tikslaus jo vertinimo nėra. Tikėtina, kad didžiausias dirvožemio užterštumas Veliuonos miestelyje koncentruojasi abipus Gedimino g.

Veliuonos miestelio teritorija patenka į *gamtinio karkaso* teritorijas. Nustatytą gamtinio karkaso teritorinę sudėtį planuojamoje Veliuonos miestelio teritorijoje ir apylinkėse formuoja *Nacionalinės svarbos Nemuno žemupio migracinis koridorius* bei *Regioninės svarbos mažųjų Nemuno intakų (Veršupio ir kt.) migracinis koridorius*.

3.5. DEMOGRAFINĖ STRUKTŪRA

Esamos būklės analizės išvadose stebimos neigiamos miestelio demografinės tendencijos. Gimstamumo mažėjimo ir emigracijos pasekoje miestelio gyventojų skaičius mažėjai, bendros demografinės tendencijos aiškiai neigiamos. Miestelio visuomenė sensta, ir galima daryti prielaidą, kad artimiausiu laikotarpiu didės medicinos, slaugos, socialinės rūpybos paslaugų bei jų prieinamumo ir kokybės poreikis. Kartu didės būtinybė labiau atsižvelgti į asmenis su specialiais poreikiais ir universalizuoti gyvenamąją ir visuomeninę aplinką.

3.6. SOCIALINĖ INFRASTRUKTŪRA

Privalomųjų visų pakopų švietimo įstaigų poreikis Veliuonoje yra pilnai patenkintas.

Sveikatos priežiūra šiuo metu Veliuonos miestelyje yra pakankama: miestelyje yra dvi pirminės sveikatos priežiūros įstaigos, kuriose vykdomos visos ligonių kasų finansuojamos prevencinės programos, veikia dvi vaistinės.

Artimiausia antrojo lygio ligoninė - VšĮ Jurbarko ligoninė (137,8 km, 50 min automobiliu). Artimiausios trečio lygio didžiausios Lietuvoje universitetinės klinikos yra Kaune – už 55,7 km (1 val. 12 min automobiliu). Todėl daroma išvada, kad Veliuonos miestelio gyventojams sveikatos priežiūros paslaugos yra lengvai pasiekiamos ir pilnai atitinka poreikius.

Jurbarko rajono savivaldybės administracijos socialinės paramos skyriaus duomenimis Veliuonos miestelyje dienos socialinės globos asmens namuose paslaugų ir socialinės priežiūros pagalbos į namus paslaugų poreikis yra patenkinamas. Miestelyje trūksta:

- Ilgalaike socialinės globos paslaugų suaugusiems asmenims su negalia ir senyvo amžiaus asmenims. Šiuo metu minėtų paslaugų laukia vienas Veliuonos miestelio gyventojas;
- Neįgaliesiems ir pensijinio amžiaus asmenims reikalingos ir aplinkos tvarkymo paslaugos: aplinkos žolės pjovimas, medžių genėjimas;

- Siuvimo paslaugų;
- Masažo paslaugų;
- Transporto organizavimo paslaugų.

Kultūros įstaigų poreikis miestelyje, akivaizdus dėl aktyvaus gyventojų dalyvavimo kultūrinėje veikloje, esančių meno kolektyvų, suburtų gyventojų klubų aktyvios miestelio bendruomenės įsitraukimo į kultūrinį gyvenimą. Patalpų kultūrinei veiklai poreikis patenkinamas.

3.7. BŪSTAS IR VIEŠOJI INFRASTRUKTŪRA

Didžiausia dalimi Veliuonos miestelyje vyrauja sodybinis užstatymas, yra 1 nedidelis daugiabutis gyvenamasis namas.

Gyvenamojo būsto kokybė ir patrauklumas ženkiai priklauso nuo komunalinių patogumų ir paslaugų lygio. Tik dalis Veliuonos miestelio namų yra aprūpinti centralizuotai tiekiamu geriamuoju vandeniu, prijungti prie nuotekų šalinimo sistemos. Būstai elektrifikuoti (praktiškai 100 %).

Vykstant neigiamiems demografiniams procesams naudingojo ploto kiekybinės tendencijos yra didėjančios. Ataskaitiniu laikotarpiu Veliuona gana pasyvų periodą statybų sektoriuje: 2012-2014 m. buvo išduota 10 leidimų gyvenamųjų namų rekonstravimui. Leidimų naujai statybai išduota nebuvo.

Veliuonos miestelio viešoji infrastruktūra labiausiai išvystyta miestelio istoriniame centre – čia gatvės išasfaltuotos ar grįstos trinkelėmis, išgrįsti šaligatviai, šlaituose įrengti turėklai, atitvarai, įrengtos poilsio – atokvėpio vietos su suoliukais ir šiukšlių dėžėmis.

Pagrindinės miestelio gatvės (Vytauto, Dariaus ir Girėno, Draugystės, P. Cvirkos, Veverskio, dalis Žemdirbių) yra asfaltuotos, daugumoje be šaligatvių. Šaligatviai įrengti prie Draugystės g. ir centrinės miestelio aikštės. Greta pagrindinės gatvės jungianti apatinę ir viršutinę Veliuonos dalis, šaligatviai įrengti abejose gatvės pusėse, grįsti nauja trinkelėlių danga.

Kai kurios miestelio gatvelės (Vytauto g., P. Cvirkos g.) yra itin siauros, asfalto juosta užima maždaug apie 2 m plotį, be šaligatvių ar kelkraščių, įrengtos žalioje vejoje ar želdinių (krūmų, medžių) lajose.

Miestelyje automobilių parkavimo aikštelės įrengtos prie miestelio seniūnijos ir pašto pastato iš P. Cvirkos g. pusės, prie kapinių Vytauto g. bei Gedimino g. yra palikta iš dalies įrengta parkavimo zona. Prie centrinėje miestelio dalyje esančių parduotuvių bei bažnyčios automobiliai statomi gatvėje. Draugystės g. yra apie 15 a ploto aikštė, naudojama prekybinei funkcijai (turgavietė) ir parkavimui. Parkavimo aikštelių poreikis miestelyje patenkinamas.

Dviračių takų Veliuonos miestelyje nėra.

Gatvių apšvietimas yra pagrindinių gatvelių atkarpose centrinėje miestelio dalyje. P. Cvirkos g. kartu su elektros linijomis, atraminiuose stulpuose pakabinti standartiniai seni gatvių šviestuvai, o Dariaus ir Girėno g. bei Vytauto g. – nauji istorinio stiliaus trijų žibintų šviestuvai. Piliakalniai apšviesti pritvirtinus šviestuvus prie medžių.

Veliuonos centre, pusiaukelėje tarp bažnyčios ir seniūnijos, poilsio zonoje prie šlaito įrengtas informacinis stendas - seniūnijos žemėlapis.

3.8. EKONOMINĖ APLINKA

Vietinė darbo rinka, įtakojama globalių ekonominių problemų, šalies ūkio smukimas, pasauliniu mastu vis dar tebesitęsiantis ekonomikos nuosmukis ir vartojimo sumažėjimas neigiamai įtakoja darbo rinką. Nedarbo lygis Veliuonos seniūnijoje 2012 -2014 m. buvo šiek tiek mažesnis nei visos šalies (11,2 ir 10 proc.). Veliuonos miestelio mastu nedarbo lygis nėra žinomas. Ataskaitiniu laikotarpiu Veliuonos seniūnijoje, kaip visoje Lietuvoje, stebimas nežymiai mažėjantis nedarbo lygis.

Veliuonos esamą ekonominę aplinką, reprezentuoja pagrinde žemės ūkis (augalininkystė, pienininkystė), smulki komercija, reikalingiausios paslaugos gyventojams, keletas smulkių įmonių (medienos ruošimas bei automašinių remontas).

Apie numatomas konkrečias investicijas miestelio ekonominės aplinkos gerinimui duomenų nėra.

3.9. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

- **Vandentiekia ir nuotekos**

Veliuonos vandenvietės būklė prasta, įrengimai susidėvėję. Slėgiui reguliuoti yra 25 m aukščio bokštas.

Apie šachtinių šulinių kiekį miestelyje duomenų nėra. Iš viso yra keturi vandens gręžiniai, kurių ištekliai nenustatyti, jie neatitinka HN reikalavimų.

Šiuo metu nenumatomi vandens tiekimo darbai. Išžvalgytų vandenviečių nėra, plėtra bus atliekama esamoje vandenvietėje. Priešgaisrinių hidrantų nėra.

Nežinomas vandens kiekis gatvių ir žaliųjų plotų laistymui. Sanitarinės zonos įrengtos.

Gamybinio vandentiekio nėra, taip pat nėra duomenų apie techninio vandens poreikavimus.

Vandens gerinimą numatoma įrengti esamos vandenvietės teritorijoje.

Daugumos vandentiekio tinklų būklė patenkinama. Vandentiekio (PE tipo) tinklų ilgis apie 5.565 km, maži diametrai (50 mm ir mažesni), negalima ant jų pastatyti priešgaisrinių hidrantų.

- **Buitinės ir lietaus nuotekos**

Veliuonos miestelyje yra biologiniai valymo įrenginiai. Dauguma buitinių nuotekų tinklų yra susidėvėję, juos reikia remontuoti arba pakeisti naujais.

Veliuonoje yra nuotekų valymo įrenginiai, tačiau jie nepajėgūs išvalyti prognozuojamą buitinių nuotekų kiekį, reikia numatyti naujus. Buitinių nuotekų siurblių nėra.

Dumblas pristatomas į Jurbarko valymo įrenginius.

Numatoma naujų valymo įrenginių statyba su azoto ir fosforo šalinimu iš buitinių nuotekų.

Numatoma buitinių nuotekų plėtra, įtraukiant didesnę dalį miestelio gyventojų. Išvaloma 100% nuotekų.

Buitinės nuotekos iš gyvenamųjų pastatų, neprijungtų prie miestelio nuotakyno, vežamos į nuotekų valymo įrenginius.

Vandenvals įrenginių sanitarinės apsaugos zonos nenustatytos.

Susidaręs dumblas vežamas į Jurbarko valymo įrenginius. Išvalytos nuotekos išleidžiamos į Veršupio upelį.

Lietaus nuotekų miestelyje nėra.

- **Šilumos tiekimas**

Veliuonoje veikia C6T sistemos viena katilinė, kuri 2001 metais buvo modernizuota ir pakeista į bekanalės šil. trasos dalis. Esama būklė patenkinama.

Pagrindinis šilumos šaltinis yra 920 Kw katilinė, esanti adresu K. Vievieskio g. 1.

Yra 8 centralizuoto šildymo abonentai. Naudojamas kuras - malkos. Projektai nevykdomi, tik numatomi likusio lauko šiluminės trasos modernizavimo darbai.

Centralizuotai šildosi apie 1% gyventojų.

- **Elektros tiekimas**

Veliuonos miestelyje visi gyvenamieji ir kiti pastatai elektrifikuoti. Elektros sunaudojimas kiekvienais metais yra beveik pastovus, Elektra naudojama gatvių apšvietimui, buityje - patalpų apšvietimui, maisto gaminimui ir kitoms reikmėms.

Esamų transformatorių būklė gera.

- **Gamtinių dujų tiekimas**

Veliuonos miesteliui gamtinės dujos šiuo metu netiekiamos. Investiciniai projektai arba dujifikavimo schemos neparengtos.

- **Atliekų tvarkymas**

Veliuonos miestelio seniūnijos vaidmuo, plėtojant atliekų tvarkymo sistemą yra apibrėžtos Jurbarko rajono komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėse bei Lietuvos respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose atliekų tvarkymą.

Nepavojingos atliekos iš Veliuonos miestelio vežamos į regiono nepavojingų atliekų sąvartyną. Sąvartyne šalinamos tik nepavojingos atliekos: mišrios komunalinės atliekos (likusios po rūšiavimo, perdirbti ar kitaip naudoti netinkamos buitinės atliekos) bei kitos atliekos, kurios nepriskiriamos pavojingoms atliekoms. Individualių namų bendrojo naudojimo konteineriai išvežami pagal sudarytas sutartis.

Susikaupusias stambiagabaritės atliekas gyventojai gali nemokamai gabenti į atliekų priėmimo punktą.

Į atliekų priėmimo aikštelę gyventojai gali atvežti: medienos atliekas, skaidrų ir spalvotą stiklą, popierių; plastiką, buitinius prietaisus (šaldytuvus, televizorius, virykles, žaislus, elektros prietaisus ir kitus įrenginius), metalą, padangas, pavojingas buitines atliekas (liuminescencines lempas, akumuliatorius ir galvaninius elementus, senus tepalus, transporto priemonių oro ir tepalo filtrus bei itas pavojingas buityje susidarancias atliekas); buityje susidariusias statybinius atliekas.

Biologiškai sujrančias atliekas (smulkias medžių ir krūmų šakas, lapus, nupjautą žolę)- gyventojai gali vežti į žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę.

- **Ryšių infrastruktūros vystymas**

Nežiūrint to, kad Veliuonos miestelio ryšių tinklai yra išvystyti gerai, naujai kuriama informacinė visuomenė reikalauja ir naujo požiūrio į šios infrastruktūros srities vystymą. Šiuo metu vyksta spartus procesas naujų informacinių technologijų diegime ryšių sistemoje. Šis procesas neaplenkia ir Veliuonos miestelio. Siekiant, kad šiuolaikinės ryšių priemonės būtų prieinamos visiems visuomenės nariams numatoma.

3.10. SUSISIEKIMO SISTEMA

Automobilių keliai. Veliuonos miestelis yra Jurbarko rajono rytų-pietryčių dalyje, už 36 km į rytus nuo Jurbarko. Miestelio transportiniai ryšiai realizuojami išskirtinai automobilių keliais.

Veliuonos miestelis įsikūręs prie krašto reikšmės kelio Nr. 141 Kaunas–Jurbarkas–Šilutė–Klaipėda, kuris užtikrina gana miestelio prisijungimą prie magistralinių kelių tinklo ir, tuo požiūriu, yra svarbiausias užmiesčio keliais miestelio pasiekiamumui užtikrinti.

Kelio 141 padėtis miestelio atžvilgiu yra gana palanki - miestelis išsidėstęs tik vienoje šiaurinėje kelio pusėje, todėl keliu judantis transportas beveik nekelia neigiamo poveikio miestelio gyventojams. Į kelią įsikerta Pilies ir Sodų gatvės bei rajoninės reikšmės kelias 1707 Veliuona–Tamošiai–Griciai. Visos sankryžos trišalės (keturšalių nėra; visos sankryžos vieno lygio) todėl tranzitiniai automobilių srautai, judantys šiuo keliu, nesikerta su vietiniais transporto srautais. Situaciją šiek tiek apsunkina tai, kad kelyje yra gausu nuovažų į privačius sklypus. Be to per kelią tarp miestelio ir kitoje kelio pusėje esančios Nemuno upės vyksta pėsčiųjų judėjimas. Kadangi miestelis yra išsitęsęs išilgai kelio 141, šį judėjimą sunku sukoncentruoti keliose vietose. Per kelią įrengta tik viena pėsčiųjų perėja.

Kitas svarbus miesteliui yra rajoninės reikšmės kelias 1707 Veliuona–Tamošiai–Griciai, kuriuo, kaip jau minėta, galimas išvažiavimas magistralinio kelio A1 kryptimi. Miestelio ribose kelias sutampa su Draugystės gatve.

Miesteliui labai svarbi Dariaus ir Girėno gatvė, kuri formuoja miestelio ašį, tačiau ji neturi tęsinio ir susisiekiama su užmiesčio keliais, o jos techniniai parametrai visiškai neatitinka C kategorijos gatvėms keliamų reikalavimų.

Likusios miestelio gatvės tarnauja vietiniam susisiekimui ir yra priskirtinos D kategorijai.

Kaip jau minėta, Veliuonos padėtis užmiesčio kelio 141 atžvilgiu yra gana palanki - nors kelias patenka į miestelio ribas ir sutampa su pagrindinėmis gatvėmis, užstatymas gana retas ir pagrinde yra tik iš vienos pusės. Kad nebūtų neigiamo transporto poveikio - aplinkos taršos ir galimų avarijų, ateityje būtina išsaugoti šiuos privalumus ir jokios urbanistinės plėtros iš pietinės šio kelio pusės nevykdyti.

Veliuonos miestelio gatvių tinklas yra gana rišlus, išskyrus išilgai kelio 141 ištįsusią rytinę dalį. Iš viso miestelyje yra apie 16,6 km vietinės reikšmės viešųjų (Jurbarko rajono savivaldybės) bei valstybinės reikšmės keliams priskiriamų gatvių.

Vidaus vandens keliai. Visa Nemuno upė Respublikos teritorijoje priskiriama vidaus vandenų valstybinės reikšmės keliams. Nemuno upė ties Veliuona priklauso vidaus

vandenų keliui Nr. 4 Jurbarkas – Kauno Krovinių prieplauka. Veliuonoje veikia mobili prieplauka, skirta rekreacijai ir turizmui.

4.

VELIUONOS MIESTELIO PLĖTROS KONCEPCIJA

Tolimesnė miestelio plėtros koncepcija, remiasi esamos būklės stadijos išvadomis ir nuosekliais miestelio struktūros vystymo principais, teikdama šiuos prioritetus:

1. **Gyvenimo kokybė.** Tai gyvenimo sąlygų gerinimas. Visų pirma, tai esamos Veliuonoje inžinerinės infrastruktūros modernizavimas - vandentiekio, nuotekų tinklų, gatvių, šaligatvių, dviračių takų, apšvietimo kokybiškas įrengimas, taip pat patrauklaus istorinio miestelio centro suformavimas, kokybiškas visuomeninis aptarnavimas, jaukios rekreacinės erdvės gyventojų laisvalaikiui ir poilsiui, patogūs transportiniai ryšiai su darbovietėmis ir metropoliniais centrais. Estetiška erdvė kultūros, pramogų renginiams, jungčių su aplinkinėmis rekreacinio potencialo vietovėmis stiprinimas.
2. **Žmogaus ir aplinkos darna.** Racionalus esamos urbanistinės struktūros vystymo galimybių panaudojimas, esamo kultūros paveldo puoselėjimas, gamtinių teritorijų saugojimas, gausinimas ir tausojantis naudojimas, želdynų gausinimas.

PLANINĖS IR ERDVINĖS STRUKTŪROS VYSTYMO PRINCIPAI

Išskiriami šie planinės - erdvinės miestelio struktūros ir funkcinių zonų vystymo principai:

- **minimali teritorinė miestelio plėtra.** Esamos būklės stadijoje nustatytos neigiamos miestelio demografinės tendencijos, todėl siūloma minimali miestelio kiekybinė ir maksimali kokybinė plėtra.
- **centrinės miestelio dalies išryškinimas.** Būtinieji darbai šioje srityje - tinkama želdynų priežiūra, savaiminių, užstojančių kultūros paveldo objektus, potencialias vaizdingas Nemuno slėnio panoramas želdinių pertvarkymas, patogus ir pakankamas pėsčiųjų ir dviratininkų jungčių suformavimas. Būtinai sistemingas požiūris į centrinės miestelio dalies erdves ir į jį patenkančius pastatus bei jų prieigas.
- **minimali miestelio gyvenamųjų teritorijų plėtra.** Siūlomas minimalus naujų teritorijų įsisavinimas miestelio gyvenamojo fondo vystymui, atsižvelgiant į vietinės neigiamas demografinės tendencijas ir pakankamą neužstatytų teritorijų kiekį miestelyje. Siekiant užtikrinti maksimaliai geras gyvenimo sąlygas naujai įsisavinamose gyvenamosiose teritorijose, jų plėtrai parenkamos teritorijos vadovaujantis šiomis nuostatomis:
 - minimalus naujos susisiekimo infrastruktūros formavimas;
 - maksimalus priartinimas prie gamtinių, rekreacinių teritorijų;
 - maksimalus esamos ar jau suplanuotos inžinerinės infrastruktūros išvystymas;
 - minimalus fizinės ir akustinės transporto taršos poveikis.

- *racionali visuomeninių teritorijų plėtra.* Esamos būklės analizės etape nustatyta, jog visuomeninių teritorijų poreikis miestelyje patenkinamas, todėl naujų visuomeninių teritorijų plėtra nenumatoma. Gyvenimo kokybės gerinimui užtikrinti siūlomas esamų visuomeninių teritorijų kokybinis vystymas, integruojant jas į turistinio/rekreacinio naudojimo teritorijų sistemą.
- *racionali pramonės ir sandėliavimo paskirties objektų teritorijų plėtra.* Miestelyje itin nedideli pramoninių teritorijų plotai. Planuojant šių teritorijų plėtrą būtina išvengti ekonominių ir aplinkosauginių interesų konflikto, atsakingai įvertinant galimą numatomos veiklos poveikį aplinkinėms saugomoms teritorijoms.
- *miestelio viešosios infrastruktūros sutvarkymas.* Tai gatvių, šaligatvių, gazonų, želdynų, apšvietimo tinkama priežiūra ar pertvarka, mažosios architektūros elementų gausinimas viešosiose erdvėse.

APLINKOSAUGOS, GAMTINIO KARKASO IR ŽELDYNŲ SISTEMOS VYSTYMO PRINCIPAI

Pagal nustatytus Veliuonos miestelio bendrojo plano rengimo tikslus, šiame koncepcijos etape numatomos teritorijų gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančios priemonės, želdynų sistemos, gamtinio karkaso formavimas.

Gamtinėse teritorijose koncepcija išskiria:

- želdynus;
- esamus vandenis;
- svarbiausias rekreacijai tinkamas vietas (rekreacinius centrus).

Gamtinių teritorijų vystymo prioritetai:

- išsaugoti esamus žaliuosius plotus ir plėsti miestelio želdynų struktūrą;
- išlaikyti esamą natūralaus kraštovaizdžio pobūdį bei pagausinti kraštovaizdžio natūralumą atkuriančius elementus;

Rekreacijos ir turizmo vystymo prioritetai:

- pagerinti turizmo plėtros planavimą ir administravimą;
- pritaikyti kultūrinius išteklius turizmo veiklai, siekiant optimaliai išnaudoti gamtinius resursus ir kultūrinį paveldą;
- plėtoti aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą;
- užtikrinti pilną turizmo paslaugų komplektą (koncentruotą informaciją turistams, bendruomenei apie lankytinus objektus, turistines trasas, maitinimo/apgyvendinimo pasiūlos kūrimas);
- plėsti turistinių trasų (pėsčiųjų, dviračių) tinklą.

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO TERITORIJŲ IR OBJEKTŲ VYSTYMO PRINCIPAI

Kultūros paveldo išsaugojimo interesai yra tiesiogiai susieti su miestelio kultūrine, socialine ir ekonomine plėtra. Bendrajame plane suformuluoti kultūros paveldo dalies sprendiniai užtikrins Veliuonos miestelio kultūros paveldo apsaugą, tinkamą naudojimą, pritaikymą, pažinimą, integraciją į šiuolaikinį gyvenimą. Todėl Veliuonos miestelio kultūros paveldo išsaugojimo ir panaudojimo sprendiniai paremti tokiais esminiais principais:

- 1) Nekilnojamąjį kultūros paveldą būtina vertinti apsaugos ir plėtros sąsajų kontekste, vienodai gerbiant seną ir naują; paveldas negali trukdyti inovacijoms, o inovacijos negali būti kuriamos praeities vertybių sąskaita; kiekvienas metas turi palikti savo ženklą istorijoje ir rasti savo vietą teritorijoje.
- 2) Nekilnojamąjį kultūros paveldą, kaip daugiaamžės kultūrinės, socialinės, ekonominės veiklos istorinį produktą, būtina suprasti bei vertinti kaip šių veiklos sričių permanentinės plėtros politikos dalį.
- 3) Būtina užtikrinti paveldo funkcionalumą ne tik kultūros istorijos atskleidimo bei krašto savasties išsaugojimo reikmėms, bet ir miestelio kultūros ir jo vizualinio savitumo plėtros interesams.
- 4) Kultūros paveldo objektų bei vietovių teritorijose ir apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais.

SUSISIEKIMO SISTEMOS

VYSTYMO PRINCIPAI

Atsižvelgiant į Veliuonos miestelio bendrojo plano tikslus bei į esamos būklės analizėje nustatytus Veliuonos susisiekimo ypatumus ir trūkumus, formuojami tokie strateginiai miestelio susisiekimo sistemos plėtros tikslai:

- Gerinti automobilių bei pėsčiųjų eismo sąlygas miestelio gatvėse ir bendrą gatvių būklę;
- Plėsti ir harmonizuoti susisiekimo infrastruktūrą urbanizuotose bei numatomose urbanizuoti teritorijose,
- Skatinti keliones nemotorizuotu transportu, plėsti pėsčiųjų ir dviračių takų tinklą ne tik miestelio ribose, bet ir jungtims su gretimais miesteliais.

INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS

VYSTYMO PRINCIPAI

Inžinerinės infrastruktūros srityje, laikomasi dviejų pagrindinių nuostatų:

1. modernizuoti ir gerinti esamus tinklus;
2. plėtoti inžinerinių tinklų sistemas tolygiai ir lygiagrečiai urbanistinei plėtrai.

Vandentiekis ir nuotekos

Bendrojo plano koncepcija numato tokius uždavinius vandentiekio plėtrai:

1. Išplėsti centralizuotus nuotekų tinklus maksimaliai prijungiant prie bendro nuotakyno tuos vartotojus, kurie šiuo metu jau vartoja centralizuotai tiekiamą vandenį, tačiau nuotekų tvarkymu rūpinasi individualiai;
2. Išplėsti centralizuotus vandentiekio ir nuotekų tinklus į jau užstatytus ir apgyvendintus individualius namus;
3. Įrengti paviršinių nuotekų tinklus, atskiriant lietaus ir tirpsmo vandenį nuo buitinių nuotekų;
4. Įrengti priešgaisrinius hidrantus.

Elektros energijos tiekimas

Siekiant užtikrinti patikimą elektros energijos tiekimą esamiems ir būsimiems Veliuonos miestelio vartotojams numatoma plėsti elektros energijos tinklą:

1. plėsti esamų elektros energijos paskirstymo tinklą;
2. naujus paskirstymo tinklus tiesti kabelinėmis linijomis;
3. palaikyti gerą elektros energijos skirstomojo tinklo techninę būklę;
4. pagal poreikį rekonstruoti susidėvėjusias gatvių apšvietimo sistemas, numatant kabelines požemines elektros perdavimo linijas;
5. numatyti elektros energiją tausančių sistemų įdiegimą;
6. naujai planuojamose gatvių atkarpose, numatyti vietą gatvių apšvietimui.

Atsiradus papildomam poreikiui prijungti naujus vartotojus prie skirstomųjų tinklų, numatyti papildomas vietas transformatorių pastotėms ir skirstomiesiems tinklams.

Šilumos tiekimas

Siekiant efektyviai naudoti energiją, būtina:

1. Mažinti šilumos perdavimo nuostolius;
2. Įgyvendinti šilumos taupymo priemones pastatuose;
3. Skatinti vartoti vietinį, ekologiškai švaresnį organinį kurą (medžių atliekas, skiedras, šiaudus, šieną, medžių genėjimo atliekas, pakelių šienavimo atliekas ir kt.).

Atliekų tvarkymas

Atliekų tvarkymo srityje bendrojo plano koncepcija numato tokius uždavinius:

- Užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų visų atliekų srautų tvarkymą;
- Skatinti atliekų perdirbimą ir antrinį panaudojimą.

Dujifikacija

Veliuonos miesteliui gamtinės dujos šiuo metu netiekiamos. Investiciniai projektai arba dujifikavimo schemos neparengtos. Veliuonos miestelio teritorijos dujifikavimas gali būti vykdomas, vadovaujantis kitais parengtais teritorijų planavimo dokumentais ir investiciniu projektu.

Ryšių infrastruktūros vystymas

Nežiūrint to, kad Veliuonos miestelio ryšių tinklai yra išvystyti gerai, siekiant, kad šiuolaikinės ryšių priemonės būtų prieinamos visiems visuomenės nariams numatoma plėsti ryšių tinklą ir Veliuonos miestelyje.

1. augant internetinio ryšio priemonių svarbai plėtoti šviesolaidinių kabelių tinklą;
2. Išlaikyti esamų pašto skyrių tinklą, įrengti juose viešo interneto paslaugas;
3. Laidinis ryšys į naujai užstatomas teritorijas turi būti tiesiamas vartotojams tarpusavyje susitarus;
4. Naujos ryšių trasos planuojamos rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus.

SOCIALINĖS APLINKOS

VYSTYMO PRINCIPAI

Gyvenamosios vietovės socialinės aplinkos kokybė yra svarbiausias veiksnys, užtikrinantis vietos gyventojų fizinį ir psichologinį komfortą. Gyvenamoji vietovė turi būti patogi ir saugi gyventi, mokytis, dirbti bei ilsėtis. Socialinės paslaugos gyventojams turi būti vienodai lengvai prieinamos, nepriklausomai nuo jų amžiaus ar socialinės padėties. Tai gali būti

pasiekama tik visuotinai, derinant bendruomenės ir smulkesnių socialinių grupių (dažnai turinčių specialių poreikių) interesus. Vienodas dėmesys visų bendruomenės narių problemoms, socialinės atskirties mažinimas ir integracija yra pagrindiniai universaliai patrauklios socialinės aplinkos kūrimo uždaviniai.

Atlikta Veliuonos miestelio socialinės aplinkos tikrosios būklės analizė leidžia konstatuoti, kad miestelis išgyvena visuomenės senėjimą, gyventojų skaičiaus mažėjimą. Tolimesnių veiklos kryptių prioritetai turėtų būti: verslo sąlygų gerinimas, investicijų pritraukimas, naujų darbo vietų kūrimas, gyventojų skaičiaus stabilizavimas, švietimo, kultūros, asmens sveikatos priežiūros, socialinės rūpybos paslaugų kokybės gerinimas ir prieinamumo visiems gyventojams didinimas, gyvenimo kokybės gerinimas renovuojant esamus gyvenamuosius pastatus, inžinerinės infrastruktūros renovacija ir modernizavimas, miestelio aplinkos pritaikymas žmonėms su negalia.

Veliuonos miestelio bendrojo plano koncepcijoje suformuluotos aplinkos gerinimo kryptys, kurių įgyvendinimas užtikrintų gyventojams patogesnę socialinės (ir visuomeninės) paskirties įmonių sklaidą, platesnę teikiamų paslaugų įvairovę ir aukštesnę jų kokybę.

Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, koncepcijoje numatoma šios socialinės plėtros kryptys:

- Gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimas;
- Mokslo ir švietimo bazės Veliuonoje kokybės gerinimas;
- Sveikatingumo ir ligų prevencijos programų propagavimas, viešųjų erdvių su sportavimui skirta įranga kūrimas;
- Kultūrinės veiklos palaikymas ir skatinimas.

EKONOMINĖS APLINKOS

VYSTYMO PRINCIPAI

Veliuonos miestelyje ekonominė ir verslo aplinka vis dar išgyvena ekonominės krizės ir ūkio nuosmukio padarinius, todėl smulkus ir vidutinis verslas, kuris iš esmės turėtų nulemti ekonominės ir verslo aplinkos patrauklumą, miestelyje vegetuoja. Ateityje, atsigauvant šalies ūkiui, pirmiausiai teks atstatyti atskirų verslo šakų ar paslaugų infrastruktūrą ir intensyviai skatinti naujų smulkaus ir vidutinio verslo įmonių steigimą, maksimaliai išnaudojant vietinį potencialą. Kartu būtina vykdyti gyventojų (ypač jaunimo) verslumo didinimo politiką, siekiant, kad didėtų vietinių darbdavių skaičius. Tam būtina pasinaudoti visomis šalies ir ES verslo rėmimo programomis ir fondais. Intensyviau plėtojant tokio pobūdžio veiklą, tikėtina, kad ženkliai pakiltų miestelio patrauklumo lygis.

Veliuonoje vyraujančios ekonominės šakos – paslaugos gyventojams ir smulki komercija. Gyventojai taip pat užsiima tradicine žemės ūkio gamyba, augalininkyste, atitinkančia klimato sąlygas ir dirvožemius, pienininkyste, medienos gamyba. Miestelio geografinė padėtis nėra itin palanki vystyti prekybos verslą, o vertingų gamtinių teritorijų gausa miestelyje ir jo apylinkėse smarkiai riboja gamybos verslo perspektyvas.

Istorinis miestelio palikimas bei gamtinė aplinka sudaro palankias sąlygas pažintinio kultūrinio turizmo vystymui.

Išskirtinos tokios realios ekonominės aplinkos gerėjimo Veliuonos miestelyje prielaidos:

- Bedarbystė ir žemas darbo užmokestis gyventojus paverčia išlaikytiniais ir (arba) skatina emigraciją į užsienį ar kitus Lietuvos miestus, todėl siekiant stabdyti gyventojų skaičiaus mažėjimo tendenciją, būtina kurti geras sąlygas verslo plėtrai bei investicijų pritraukimui;

- Gyventojų verslumo didinimo politikos įgyvendinimas, siekiant padidinti vietinių darbdavių skaičių;
- Turtingo Veliuonos miestelio istorinio palikimo išnaudojimas, skatinant pažintinio ir kitų turizmo sričių plėtrą.

5.

SIŪLOMOS VELIUONOS MIESTELIO BENDROJO PLANO KONCEPCINĖS ALTERNATYVOS

Šio bendrojo plano koncepciniai modeliai siūlo laikytis saikingos gyvenamųjų teritorijų plėtros, atsižvelgiant į realią demografinę situaciją, sutelkti jėgas miestelio centro bei žaliųjų plotų puoselėjimui, esamo gyvenamojo fondo renovacijai, inžinerinės infrastruktūros modernizavimui, viešosios infrastruktūros bei gyvenamosios aplinkos gerinimui.

5.1. ALTERNATYVA „A“

Alternatyva „A“ - *vidinės plėtros alternatyva*.

Pakankamai nuosekli urbanistinė Veliuonos miestelio struktūra neformuoja didelių iššūkių šios teritorijos planavime, todėl vienas iš miestelio vystymo alternatyvų - pasirenkama *status quo* pozicija - esamos būklės išlaikymo alternatyva, kai vyksta gyvenamųjų teritorijų plėtra miestelio viduje, esamų žemės ūkio sklypų sąskaita.

Šis plėtros variantas formuoja miestelio urbanistinę struktūrą maksimaliai įsisavinant neužstatytas teritorijas. Jis atitinka esamą miestelio būklę ir natūralias raidos tendencijas, nustatytas esamos būklės analizės stadijos metu. Gatvių tinklas išlieka nekeičiamas, vyksta tik kokybinė gatvių tinklo plėtra.

5.2. ALTERNATYVA „B“

Alternatyva „B“ – *minimalios išorinės plėtros alternatyva.*

ERDVINĖS STRUKTŪROS VYSTYMO MODELIS

Alternatyvoje „B“ yra respektuojama istorinė Veliuonos urbanistinė sankloda, pasižyminti raiškia linijine kompozicija. Siūlomas koncentruotos monocentrinės struktūros stiprinimas, numatant užpildyti pasitaikančias urbanistines dykras, gerinant nuoseklius urbanistinius ryšius tarp gyvenamųjų teritorijų ir viešojo naudojimo objektų. Numatomas vienalytis mažo intensyvumo miestelio užstatymas. Miestelio ribos keičiamos minimaliai, atsižvelgiant į esamą gamtinę ir susiklosčiusią urbanistinę situaciją.

Urbanistiniu miestelio centru šis koncepcijos variantas siūlo laikyti teritoriją tarp Dariaus ir Girėno g., Žemdirbių bei Veverskio g. iki P. Cvirkos g., Parko g. (iki tiltelio), apima sklypų juostą į rytus nuo A. Juškos g., turgavietės bei bažnyčios su šventoriums ir jai priklausančiais pastatais teritorijas, ir tęsiasi į vakarus viršutine Nemuno šlaito terasa iki visuomeninės paskirties teritorijos adresu Dariaus ir Girėno g. 3.

Šioje teritorijoje vyrauja funkcijų ir erdvių įvairovė, koncentruojasi pagrindiniai miestelio kultūriniai, administraciniai, visuomeniniai objektai: bažnyčia, seniūnijos ir pašto pastatas, kultūros namai, muziejus, mokykla, darželis, turgaus aikštė, pagrindinė reprezentacinė miestelio aikštė su Vytauto paminklu, parduotuvė, viešbutis, kiti visuomeniniai ir komerciniai objektai.

Teritorijos urbanistinės plėtros kryptis. Veliuonos miestelio teritorijoje numatoma nuosaiki gyvenamosios statybos plėtra, prioritetą teikiant miestelio centro formavimui, viešųjų erdvių gausinimui, rekreacinių teritorijų infrastruktūros gerinimui. Sutvarkoma miestelio planinė ir funkcinė struktūra. Numatoma galimybė ir neurbanizuotų teritorijų įsisavinimui, tačiau tik miestelio ribose, nenumatant intensyvios miestelio teritorijos plėtros.

Miestelio administracines ribas siūloma koreguoti atsižvelgiant į esamų sklypų kadastrines ribas, draustinių ribas, naujausią Nemuno kranto liniją pagal GDR 10 LT duomenis bei urbanistinę logiką.

TERITORIJOS NAUDOJIMO FUNKCINIAI PRIORITETA

Gyvenamosios teritorijos. Esant nepalankiai demografiniai situacijai, siūloma susitelkti į esamo gyvenamojo būsto kokybės gerinimą, todėl naujų gyvenamųjų teritorijų plėtrai numatoma nedaug. Naujai gyvenamajai statybai siūloma įsisavinti esamas neurbanizuotas teritorijas miestelio ribose. Galimas esamų žemės ūkio paskirties sklypelių paskirties keitimas į gyvenamąją ten, kur žemės ūkio sklypai įsiterpę gyvenamojoje zonoje. Nepaisant mažėjančio gyventojų skaičiaus, koncepcija, esant poreikiui, numato galimybę intensyvuoti esamą užstatymą dalyje Žemdirbių g., juostoje į vakarus nuo mokyklos. Čia, esamo daugiabučio kaimynystėje, siūlomas vidutinis užstatymo intensyvumas.

Gamtinės teritorijos, rekreacija, turizmas. Veliuona ir jos apylinkės pasižymi gamtinių bei kultūros paveldo teritorijų gausa - didelė miestelio teritorijos dalis patenka į saugomų teritorijų sistemos bei į kultūros paveldo teritorijų sudėtį. Tai sąlygoja didžiulį miestelio turistinį potencialą, kurio tinkamas panaudojimas teigiamai įtakotų miestelio ekonominę situaciją, mažintų bedarbystę, teigiamai įtakotų miestelio želdynų bei viešųjų erdvių sutvarkymą.

Šiam tikslui pasiekti alternatyva „B“ siūlo vystyti rekreacinėms ir turizmo reikmėms paskirtas miestelio teritorijas (esamą skverą tarp A. Juškos ir Parko g., žaliąją zoną Veverskio g., dvaro teritoriją, centrinę miestelio aikštę priešais seniūnijos pastatą, bažnyčios bei piliakalnių teritoriją, Nemuno viršutinės terasos aikštelę greta kapinių teritorijos bei žemutinės Nemuno

terasos lankytinus objektus – prieplauką, Veliuonos piliavietę), gerinant jų infrastruktūros kokybę, bei rezervuoti rekreacinės paskirties teritoriją plažo su reikalinga infrastruktūra įrengimui (apie 160 m aukščiau Nemuno nuo esamos mobilios prieplaukos).

Atskirai išsidėsčiusius miestelio žaliuosius plotus, ir numatytuosius šiai paskirčiai plotus koncepcija siūlo apjungti į bendrą vientisą miestelio želdynų sistemą, pilnavertiškai šias teritorijas integruojant į miestelio struktūrą, įrengiant patogias, estetiškai patrauklias, ekologiškai stabilias rekreacines erdves miestelio gyventojams ir turistams laisvalaikio praleidimui, aktyviam ir pasyviui poilsiui.

Pramonės ir sandėliavimo paskirties objektų teritorijų plėtrai numatoma sudaryti šių teritorijų plėtros galimybę miestelio šiaurės rytinėje dalyje, greta jau esamų pramonės teritorijų. Ši vieta palanki kurtis pramonės, prekybos, verslo, logistikos ir aptarnavimo įmonėms su naujomis darbo vietomis veliuoniečiams, tačiau teritorija patenka į Panemunių regioninio parko buferinę apsaugos zoną, todėl planuojamos veiklos turėtų būti leistinos pagal teritorijos apsaugos statusą.

Bendrojo plano koncepcija numato komercinės, pramogų, techninės infrastruktūros objektus koncentruoti apatinėje miestelio terasoje, išilgai Gedimino g., taip pat šiaurės vakarinėje miestelio dalyje Žemdirbių g. bei rytinėje Veliuonos dalyje Žiedų g., suformuojant mažus polifunkcinius centrus atokesnėse gyvenamosiose teritorijose. Koncepcija neužkerta kelio šios paskirties teritorijų atsiradimui ir kitose miestelio vietose pagal individualius verslo poreikius ar investuotojų intuiciją, tačiau gyvenamosiose teritorijose bei miestelio centre skiriamas prioritetas pirminei numatyta paskirčiai.

Susisiekimo sistema. Pagrindinės susisiekimo sistemos plėtros kryptys būtų esamo kelių tinklo racionalizavimas, saugaus skirtingo eismo dalyvių judėjimo užtikrinimas (ypatingai jų judėjimo trajektorijų susikirtimo vietose), sveikos gyvenamosios aplinkos išsaugojimas.

Siūloma pėsčiųjų ir dviračių ryšius tarp rekreacinių ir turizmui reikšmingų teritorijų sujungti į bendrą vieningą susisiekimo trasų tinklą, siekiant atvykstantiesiems kuo labiau atskleisti turtingą vietos kultūrinį ir istorinį palikimą, gamtos vertybes. Minėtas teritorijas siūloma taip pat sujungti pėsčiųjų ir dviračių takais su miestelio centru ir tankiausiai apgyvendintomis aplinkinėmis gyvenamosiomis teritorijomis. Šie siūlymai atitinka 2014 m. parengto Jurbarko rajono savivaldybės dviračių takų plėtros specialiojo plano sprendinius Veliuonos miestelyje.

Iškilus naujos gyvenamosios statybos poreikiui, rezervuojamose teritorijose, numatoma galimybė formuoti vietinės reikšmės gatves žemesniojo lygmens TP dokumentais.

Kultūros paveldo teritorijose, kur kadastrinių sklypų ribos neatitinka kultūros paveldo vertybių teritorijų ir apsaugos zonų ribų, siūloma pastarąsias keisti, vadovaujantis NKVA įstatymu - *išorinės jų ribos turi sutapti su kadastrinių sklypų ribomis*.

IŠVADOS

Teigiamos Veliuonos miestelio vystymosi prognozės tikėtinos taikant eilę įvairiapusių priemonių neigiamų miestelio demografinių - ekonominių procesų stabilizavimui. Galimas Veliuonos patrauklumo didinimas, tvarios jos plėtros užtikrinimas taikant urbanistinių priemonių visumą, pasirenkant vieną iš pateiktų Bendrojo plano koncepcijos variantų.

Sprendinių konkretizavimo stadijoje pasirinktas koncepcijos variantas bus tobulinamas, išlaikant sprendinių conceptualumą, bei taikant visuotinai pripažintus darniosios plėtros principus, priemones bei būdus. Bendrojo plano koncepcija:

- nustatys pagrindinius ir nekeičiamus miestelio struktūros formavimo principus;
- nustatys darniosios plėtros principus atitinkančią veiklą reglamentuojančius režimus skirtingose teritorijose, akcentuojant žemėnaudos mišrumą, žemės naudojimo intensyvumą bei miestelio struktūrinių dalių funkcines bei struktūrines ypatybes;
- deklaruos svarbiausius viešo naudojimo struktūrinius elementus (saugomas viešas erdves, želdynus bei susisiekimo ir inžinerinei infrastruktūrai rezervuojamas teritorijas);
- BP kompetencijos ribose suformuluos pagrindinius reikalavimus statybinei veiklai skirtingose funkcinėse zonose.